

Posudek disertační práce Mgr. Martina Markoše „Model rodiny a jeho transformace optikou antropologie literatury ve vybraných českých prózách 21. století“

Disertační práce Mgr. Martina Markoše představuje relevantní příspěvek k interpretaci současné české literatury a přináší podněty k výkladům období dalších. Autorovo zaujetí zvolenou tematikou a jeho soustavnou práci v doktorském studiu dokládá soupis jeho publikovaných příspěvků a konferenčních vystoupení, zahrnující 19 položek ve třech jazycích.

Rozsáhlá, heuristicky náročná práce o rozsahu 269 stran se hlásí k antropologii literatury. V úvodní kapitole je tento přístup zdůvodněn, autor zde podává nástin jejího zpracování od Wolfganga Isera, včetně dalších podnětů škály teoretické literatury, v níž mají podstatný podíl práce zahraniční. Autor se věnuje současnému stavu antropologie literatury v zemích, kde je rozvinuta, tedy zejména v Německu a Polsku, dále charakteristice literární antropologie vzhledem k dalším příbuzným disciplínám, a to i s ohledem na některé klasické koncepty a pojmy (hermeneutika, kulturní studia, psychoanalýza, také široké oblasti jako sociologie literatury nebo psychologie literatury). Autorova koncepce a její zdůvodnění tvoří obsah asi pětiny disertace. Vzhledem k mezioborovosti zvolené tematiky je takto důkladné východisko závažnou součástí práce.

Autor pracoval se souborem 113 knih krásné literatury, který je koncipován jako reprezentativní; zahrnuje díla autorů, kteří se stali nositeli některé z vybraných literárních cen a uspěli v příslušných soutěžích, a také díla těch autorů, jež jsou reflektována ve vybraných knižních publikacích. Soustředil se na narativní prózu a prózou psané drama. Stranou zůstala literatura historická a fantastická. Zmínění ocenění autoři zaujmají poměrně širokou škálu, souvisící se zvolenými devíti literárními oceněními, jejichž rozpětí pomyslně ohraničují Magnesia Litera nebo Cena Jiřího Ortena a Český bestseller. V autorově výběru jsou také přítomni spisovatelé bez rozdílu generací, tedy např. Radoslav Nenadál a Milan Uhde spolu s třicátníky. Tato aspirace na co možná komplexní soubor je záslužná.

Ve čtyřech rozsáhlých meritorních kapitolách, zaujímajících asi 170 stran, se autor podrobně věnoval klíčovým výkladům utříděným tematicky do sítě podkapitol, jejichž obsažná tematika odpovídá mezioborovému aspektu zvoleného tématu. Autorovy kritické a historické reflexe představují samostatný příspěvek k interpretaci jednotlivých děl a zvolené periody české literatury, v němž jsou provázány podněty příslušných oblastí jako sociologie, genderová studia, LGBT a queer studia, kulturní studia, teorie a dějiny literatury. Autor pracoval s vhodným penzem sekundární literatury, v němž zdařile využil i své dosavadní publikace. Z prací literárněkritických a literárněhistorických výslovně uvedl dvě kolektivní antologie V souřadnicích mnohosti a V souřadnicích volnosti, výbor kritik Erika Gilka, monografii Blanky Kostřicové o Janu Balabánovi. Podrobnou pozornost věnoval románu Terezy Boučkové Rok kohouta, k jehož interpretaci využil sadu časopiseckých příspěvků. Autorův výklad mezioborové problematiky náleží k přínosným monografickým studiím o současné české literatuře, jako podnět pro další autorovu práci uvádím možnost

podrobnější práce s literárněkritickými recenzemi a literárněhistorickými statěmi, z nichž většina je publikována v periodikách. Tato kontextualizace autorovy práce znamená využití výsledků obsažených v jeho interpretacích a upřesnila by jeho konkrétní přínos ve srovnání s dalšími sekundární literaturou. Autorova interpretace ze specifického úhlu přinesla vhodný výsledek pro srovnání. Nabízela by se např. komparace s literaturou období tzv. normalizace, kdy byla tematizace rodinných vztahů oblíbená a produktivní, nebo komparace se segmentem psychologické literatury, např. v období první republiky a protektorátu. Jako vhodný podnět pro komparaci vnímáme také využití zmíněné fantastické a historické literatury; obě tyto součásti jsou v české kultuře tradičně i nyní oblíbené, obě často vyjadřují vztah k aktuální problematice. Disertační práci Mgr. Martina Markoše vnímáme jako přínosnou. Výsledky, které přinesla, mohou být dále využity, za produktivní považujeme některé možnosti komparací.

V souladu s obvyklou standardní formulací: Práci Mgr. Martina Markoše hodnotím jako vyhovující a navrhuji, aby autorovi byl udělen titul Ph.D. ve studijním oboru filologie, literární věda.

V Brně 31. 7. 2022

Doc. PhDr. Jiří Kudrnáč, CSc.